

TÜRKİYE'DE KENT KONSEYLERİ KADIN MECLİSLERİNİN İYİ YÖNETİŞİM PRATİKLERİ: KATILIMCI DEMOKRASİ VE EŞİT TEMSİL PERSPEKTİFİ

*Good Governance Practices of Women's Assemblies in City Councils of Türkiye: A Perspective on Participatory
Democracy and Equal Representation*

Zeynep Banu DALAMAN¹

Özet

Bu çalışma, yerel yönetişimde kent konseyleri ve kadın meclislerinin kurumsal rolünü ve işlevsel dinamiklerini çok katmanlı bir metodolojik yaklaşımla incelemektedir. Araştırma, yerel yönetim mekanizmalarının demokratikleşme sürecindeki rolünü ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden kent konseylerinin işlevselliğini derinlemesine analiz etmektedir. Özellikle son yıllarda, kent konseylerinin yerel demokrasinin güçlendirilmesindeki rolü ve kadın meclislerinin karar alma süreçlerindeki etkinliği giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Çalışmanın teorik çerçevesi, devlet-toplum ilişkilerinin tarihsel dönüşümünü, yönetim paradigmasının gelişimini ve feminist kuram bağlamında katılımcı demokrasi anlayışını kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Kent konseylerinin demokratik meşruiyet ve katılımcı yönetim açısından konumu, uluslararası örnekler ve karşılaştırmalı analizler ışığında değerlendirilmektedir. Çalışmanın odak noktasını oluşturan kadın meclisleri, yerel düzeyde kapsayıcı temsiliyet ve demokratik katılımın güçlendirilmesi, kentsel hakların erişilebilirliği ve sürdürülebilir kentsel gelişim stratejilerinin oluşturulması, şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmaları boyutlarıyla incelenmektedir. Kent konseylerinin karar alma süreçlerinde kadın meclislerinin etkinliği, karşılaştıkları zorluklar ve geliştirdikleri çözüm stratejileri, daha önce yapılmış çalışmalar üzerinden bir literatür taraması ile analiz edilmektedir. Çalışma, iyi yönetim ve gelişim sürecinin tarihsel arka planını ortaya koymak amacıyla, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından çok partili siyasal yaşama geçiş sürecine uzanan kapsamlı bir tarihsel analiz sunmaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin kurumsal gelişimi; yasal düzenlemeler, uluslararası sözleşmeler ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Çalışmanın ortaya koyduğu en önemli sorun, Türkiye'deki kent konseyleri kadın meclislerinin yeterli sayıda olmamasıdır. Çalışma, mevcut kadın meclislerinin iyi yönetim pratiklerini sistematik bir şekilde analiz ederek, bu yapıların etkinliğinin artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için politika önerileri sunmaktadır. Ayrıca kent konseylerinin demokratik katılım ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından karşılaştığı yapısal sorunları tespit ederek, bu sorunların çözümüne yönelik stratejik bir yol haritası önermektedir.

Türkçe Araştırma Makalesi

Olay Geçmişi

Teslim: 16.05.2025

Kabul: 27.06.2025

Anahtar Kelimeler

kent konseyleri, kadın
meclisleri, iyi
yönetişim, kapsayıcı
temsiliyet, demokratik
katılım, hesap
verebilirlik.

¹ Bahçeşehir Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul – Türkiye, banudalaman@gmail.com

Abstract

This study examines the institutional role and functional dynamics of city councils and women's assemblies in local governance through a multi-layered methodological approach. The research thoroughly analyzes the role of local governance mechanisms in the democratization process and the functionality of city councils from a gender equality perspective. In recent years, the role of city councils in strengthening local democracy and the effectiveness of women's assemblies in decision-making processes have gained increasing significance. The theoretical framework comprehensively addresses the historical transformation of state-society relations, the evolution of the governance paradigm, and participatory democracy within the context of feminist theory. The position of city councils in terms of democratic legitimacy and participatory management is evaluated in light of international examples and comparative analyses. Women's assemblies, which constitute the focal point of the study, are examined through dimensions of inclusive representation and strengthening democratic participation at the local level, accessibility of urban rights and development of sustainable urban development strategies, and transparency and accountability mechanisms. The effectiveness of women's assemblies in city councils' decision-making processes, the challenges they face, and their solution strategies are analyzed through a literature review of previous studies. The study presents a comprehensive historical analysis extending from the founding years of the Republic to the transition to multi-party political life, aiming to reveal the historical background of good governance and development processes. In this context, the institutional development of women's representation in local governments is evaluated within the framework of legal regulations, international conventions, and gender equality policies. The study identifies the insufficient number of women's assemblies in city councils in Turkey as the most significant issue. Through systematic analysis of good governance practices in existing women's assemblies, the study presents policy recommendations for increasing the effectiveness and ensuring the sustainability of these structures. Additionally, it identifies the structural problems that city councils face in terms of democratic participation and gender equality, proposing a strategic roadmap for addressing these challenges.

Keywords

city councils, women's assemblies, good governance, inclusive representation, democratic participation, accountability.

“Yönetişim kavramı, merkezileşmiş bir yapı yerine çoklu merkezlerin varlığını öngören bir yönetim paradigmasını temsil etmektedir; bu bağlamda, ağ yapılanmalarının sahip olduğu kayda değer özerklik nedeniyle mutlak bir otorite söz konusu değildir.”
(Rhodes 1997: 109)

1. GİRİŞ

Modern kent yönetimi ve yerel demokrasi literatüründe giderek daha fazla önem kazanan kent konseyleri; kentsel politikaların oluşturulması ve uygulanmasında vatandaş katılımını sağlayan demokratik yönetişimin vazgeçilmez unsurları olarak yerel yönetişimin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu çalışma, kent konseylerinin iyi yönetimdeki rolünü, demokratik meşruiyet ve katılımcı yönetim perspektifinden kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

İyi yönetim kavramı, 20. yüzyılın sonlarında kamu yönetiminde devrim niteliğinde değişimleri kapsayan Dünya Bankası’nın çığır açan *Sub-Saharan Afrika: From Crisis to Sustainable Growth* [Sahra Altı Afrika: Krizden Sürdürülebilir Büyümeye] raporuyla tanımlanarak küresel ölçekte hızla benimsenmiştir (World Bank, 1989). Bu yenilikçi yaklaşımın temelleri, iyi yönetim; katılımcı demokrasi, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleriyle şekillenen iyi yönetim anlayışı, geleneksel bürokratik yapılardan modern, etkileşimli yönetim paradigmasına geçişin en önemli katalizörü olmuştur (Rhodes, 1997).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın detaylı çerçevesinde iyi yönetim, ekonomik, siyasi ve idari otoritenin tüm düzeylerde entegre bir yönetim mekanizması olarak tanımlanmaktadır (UNDP, 1997). Bu tanımlı daha da zenginleştiren Peters ve Pierre (2016), kavramı devlet ve sivil toplum arasındaki dinamik etkileşimin yenilikçi bir modeli olarak yorumlamaktadır.

Türkiye’nin iyi yönetim serüveni, özellikle 1990’ların sonunda Avrupa Birliği uyum sürecinin ivme kazanmasıyla, kamu yönetiminde kapsamlı reformlarla birlikte yerel ve merkezi yönetim

kademelerinde köklü değişimleri beraberinde getirmiştir (Göymen, 2006). Kent konseyleri, bu çağdaş yönetim anlayışının somut bir yansıması olarak, Rio Zirvesi’nde kabul edilen “Yerel Gündem 21” programının önemli bir çıktısıdır (Evans ve Theobald, 2003: 790). Türkiye’de kent konseylerinin yasal zemine kavuşması, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesiyle gerçekleşmiş ve bu kurumlar yerel demokratik yönetişimin vazgeçilmez yapı taşları haline gelmiştir (Emrealp, 2010). Kapsamlı saha araştırmalarıyla Tosun, kent konseylerinin yerel demokrasinin güçlendirilmesinde ve sivil toplumun karar alma süreçlerine entegrasyonunda oynadığı hayati rolü detaylı bir şekilde ortaya koymuştur (Tosun, 2017: 207). Benzer şekilde güncel çalışmalarda kent konseylerinin çok aktörlü yönetim modeliyle, özellikle kadın, çocuk ve engelli meclislerinin kentsel politikaların şekillendirilmesinde ve uygulanmasında kritik bir işlev üstlendiğini vurgulanmaktadır (Atılğan ve Yıldırım, 2022: 199).

Çalışmada. “İyi yönetim” kavramı, yönetim süreçlerinin etkinliğini ve kalitesini artıran; iyi yönetim, kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve hukukun üstünlüğü gibi bir dizi uygulama ve temel ilkeleri içermektedir (Stoker, 2018). Çalışmanın kapsamı içinde kent konseyleri ve kadın meclislerinin yerel yönetimdeki rolü çok boyutlu bir perspektiften ele almaktadır. Giriş bölümünde modern kent yönetimi ve yerel demokrasi literatüründe kent konseylerinin artan önemine değinilmekte, vatandaş katılımı ve demokratik yönetim bağlamında konunun teorik çerçevesi çizilmektedir. Kavramsal çerçeve bölümünde, yönetim kavramına devlet teorisi içinden tarihsel bir perspektiften incelenerek, klasik devlet anlayışından modern yönetişime geçiş süreci konunun bağlamı sınırlarında analiz edilmektedir.

Çalışmanın ana eksenini oluşturan kent konseyleri ve kadın meclisleri konusu, demokratik meşruiyet ve katılımcı yönetim perspektifinden detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, kadın meclislerinin iyi yönetişime katkıları üç temel başlık

altında incelenmektedir; kadınların demokratik katılımının güçlendirilmesi ve temsili, kent hakkı, kapsayıcı şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmaları. Türkiye özelinde yapılan tarihsel analiz, kadın hakları ve yerel demokrasinin gelişimi ekeninde incelemektedir. Yerel yönetimlerde kadın temsili ve modernleşme süreci tarihsel bağlamında cumhuriyetten başlayarak çok partili dönemden başlayarak neo-liberal dönemi de içine alan (1950-2000) dönem ile 2000'li yılların başından itibaren dikkate alınan Avrupa Birliği uyum sürecinin de etkisiyle başlayan kamu yönetiminde kapsamlı yerel ve merkezi yönetim reformlarının başladığı dönemden günümüze (2000-2023) olan dönemini kapsamaktadır. Son olarak, çalışma Türkiye'deki kent konseyleri kadın meclislerinin iyi yönetim pratikleri değerlendirilerek bu yapıların etkinliğinin artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için gerekli kurumsal kapasite geliştirme ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İyi yönetim kavramı, modern kamu yönetiminin temelini oluşturan ve demokrasinin gelişiminde kritik rol oynayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın üç temel ilkesi -hesap verebilirlik, şeffaflık ve katılımcılık- günümüz yönetim anlayışının vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir (Stoker, 2018). Hesap verebilirlik ilkesi, kamu kurumlarının aldıkları kararların ve gerçekleştirdikleri eylemlerin sorumluluğunu üstlenmelerini ve bunların sonuçlarını topluma açıklamalarını gerektirir (Bovens, 2007: 448). Bu ilke, demokratik yönetimin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Şeffaflık ilkesi, kamu kurumlarının karar alma süreçlerinin ve faaliyetlerinin vatandaşlar tarafından izlenebilir, anlaşılabilir ve değerlendirilebilir olmasını öngörür (Hood ve Heald, 2006). Bu sayede vatandaşlar, kendilerini etkileyen kararların nasıl alındığını anlayabilir ve gerektiğinde müdahale edebilirler. Katılımcılık ilkesi ise, vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının karar alma süreçlerine aktif olarak dâhil edilmesini ifade eder. Bu katılım, basit bir

danışma mekanizmasından öte, gerçek bir iş birliği ve ortak karar alma sürecini içerir (Fung, 2015: 515).

Kent konseylerinin yapısı ve işlevleri, Türkiye'de 5393 sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliği ile yasal bir çerçeveye oturtulmuştur. Bu yasal düzenlemeler, kent konseylerinin demokratik meşruiyetini güçlendirmiş ve işlevselliğini artırmıştır. Göymen'in (2010) kapsamlı araştırmasında belirttiği gibi, kent konseyleri; kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar arasında çok boyutlu bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu köprü görevi, yerel demokrasinin güçlendirilmesi, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi ve kentin sürdürülebilir gelişimi açısından hayati önem taşımaktadır (Emrealp, 2010).

Beşerî uzlaşısı ve sürdürülebilirlik kavramları, kent konseylerinin çalışma prensiplerinin temelini oluşturmaktadır. Healey'nin (2006) işbirlikçi planlama teorisi, kentsel politikaların başarısının farklı paydaşlar arasında sağlanan uzlaşuya bağlı olduğunu vurgular. Bu teoriye göre, kent konseyleri farklı toplumsal kesimlerin taleplerini ve beklentilerini bir araya getiren, uzlaştıran ve ortak çözümler üreten platformlar olarak işlev görmelidir.

Sürdürülebilirlik kavramı ise, Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu'nda (WCED, 1987) tanımlandığı şekliyle, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden günümüz ihtiyaçlarının karşılanması prensibine dayanmaktadır. Bu bağlamda, kent konseyleri sadece güncel sorunlara çözüm üreten değil, aynı zamanda kentin geleceğini planlayan ve sürdürülebilir kentsel gelişimi destekleyen stratejik bir role sahiptir. Kent konseylerinin bu rolü, kentlerin sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğinin sağlanmasında kritik öneme sahiptir.

2.1. DEVLET TEORİSİ VE YÖNETİŞİM

Klasik devletin tarihsel gelişim sürecinde, devlet otoritesinin meşrulaştırılması ve toplumsal düzenin sağlanması için statüko oluşturma hedefi merkezi

bir rol oynamıştır (Weber, 1978). Kurumsal bir yapı olarak devlet, toplumu etkin bir şekilde yönetme ve düzeni sürdürme sorumluluğuyla karşı karşıyadır. Bu noktada, devletin yönetsel kapasitesi ile statükonun etkinliği arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır (North, 1990; Fukuyama, 2014; Mann, 2012). Devlet yapılanmasının temelinde, meşruiyet kaynaklarının çeşitliliği aynı zamanda , devletin meşruiyetini şekillendirmekte ve kurumsal kapasitesini belirlemektedir. Bu referanslar

1789 Fransız Devriminin, statükonun kaynağına ilişkin köklü bir dönüşümü temsili aynı zamanda toplumsal sözleşmenin dinamik karakterini ön plana çıkarmış ve, modern devlet anlayışının 1815 Viyana Kongresinin, mutlakiyetçi ve liberal yaklaşımlar arasındaki gerilimin uluslararası bir boyut kazandırmasıyla, Avrupa’da güç dengesinin yeniden tesis edilmesi açısından önemli bir dönüm noktası (Koç 2024) olarak, modern devlet sisteminin kurumsal temellerinin atıldığı ifade ederken, bu süreçte uluslararası ilişkilerin yeniden şekillendiğini, kritik bir dönem olduğunu, vurgulamaktadır (Ömer Ulukaya, 2024). Bu bağlamda, Fransız Devrimi’nin etkileri, Viyana Kongresi ile birlikte daha da belirginleşmiş ve devletler arası ilişkilerde yeni bir düzenin oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Modern dönemde, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında, yönetim anlayışında radikal bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşümün kurumsal çerçevesini, Birleşmiş Milletler sistemi ve uluslararası insan hakları rejimi oluşturmaktadır. Held (2006), bu sistemlerin, uluslararası ilişkilerde ve devletlerin iç işleyişlerinde önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler, uluslararası işbirliğini teşvik ederken, insan hakları rejimi, bireylerin temel haklarının korunmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Rosenau’nun (2003) vurguladığı gibi, bu süreçte devletin meşruiyet kaynakları çeşitlenmiş ve demokratik değerler ile insan hakları merkezi bir konuma yükselmiştir. Bu durum, devletlerin uluslararası alanda daha fazla sorumluluk üstlenmelerine ve iç politikalarında daha fazla

şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamalarına yol açmıştır. Sassen (2001), küreselleşmenin, yerel ve uluslararası düzeyde yönetim biçimlerini nasıl etkilediğine dair önemli gözlemler sunmaktadır. Bu bağlamda, yönetim anlayışındaki değişim, sadece devletler arası ilişkilerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bireylerin günlük yaşamlarını da derinden etkilemektedir.

Sonuç olarak, modern dönemde yönetim anlayışındaki dönüşüm, Birleşmiş Milletler sistemi ve uluslararası insan hakları rejimi gibi kurumsal yapıların yanı sıra, sosyo-ekonomik dinamiklerin de etkisiyle şekillenmektedir. Bu süreç, devletlerin meşruiyet kaynaklarını çeşitlendirirken, demokratik değerlerin ve insan haklarının önemini artırmaktadır. Ayrıca, kentleşme, göç ve küreselleşme gibi sosyo-ekonomik dinamikler, yönetim pratiklerini derinden etkilemeye devam etmektedir. Çağdaş kent yönetimi perspektifinde, kentsel kimlik ve vatandaşlık kavramları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Kent sakinliği ve kent vatandaşlığı arasındaki ayrım, yönetim pratiklerinin şekillenmesinde belirleyici bir role sahiptir. Harvey (2012), bu ayrımın, kentsel yönetim ve katılım süreçleri üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Kentsel dönüşüm süreçleri ise, yalnızca fiziksel mekânı değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel yapıyı da yeniden şekillendirmektedir. Brenner’in kapsamlı analizinde belirttiği gibi, bu dönüşüm, kentsel kimliğin dinamik bir parçası haline gelmiştir (Akt. Sarıtürk, 2023; Kelly, 2022). “İyi yönetim” yaklaşımı, mutlakiyetçi statüko anlayışından uzaklaşarak, beşeri uzlaşıya dayalı sürdürülebilir bir yönetim modeli önermektedir. Rhodes (1997), bu modelin çok aktörlü ve katılımcı bir yönetim anlayışını benimsediğini belirtmektedir. Stoker (2018) ise, bu yaklaşımın, yerel yönetimlerdeki katılımı artırarak, daha demokratik ve şeffaf bir yönetim yapısının oluşmasına katkı sağladığını ifade etmektedir. Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyleri gibi katalizör kurumlar, yeni nesil yönetim mekanizmalarının vazgeçilmez unsurları haline gelmektedir (Bevir, 2009; Peters ve Pierre, 2016). Bu yapılar, geleneksel

hiyerarşik yönetim anlayışının ötesinde, yatay ve etkileşimli bir yönetim modelinin gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Tunç ve Parıltı, 2023).

2.2. TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARI VE KADINLARIN DEMOKRATİK KATILIMININ GÜÇLENDİRİLMESİ

Türkiye'de kadın hakları ve yerel demokrasinin gelişimi, Osmanlı İmparatorluğu'nun modernleşme döneminden günümüze uzanan karmaşık bir tarihsel süreci kapsamaktadır. 1839 Tanzimat Fermanı'ndan başlayarak günümüze uzanan bu süreçte, yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin kurumsal çerçevesi önemli dönüşümler geçirmiştir. Bu dönüşüm süreci, uluslararası normların etkisi, ulusal reform hareketleri ve sivil toplum örgütlerinin katkılarıyla şekillenmiştir. Özellikle 1930'larda kadınlara tanınan belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkından, günümüzdeki toplumsal cinsiyete duyarlı kent politikalarına uzanan süreç, yerel demokrasinin gelişiminde kadın hareketinin rolünü ve önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin artırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, demokratikleşme sürecinin temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Belet, 2024).

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde (1908-1923), yerel yönetim mevzuatı ve kurumsal yapılanması dikkat çekici bir süreklilik sergilemiştir. Bu süreklilik içinde, kadınların yerel yönetimlerdeki rolü ve temsili önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Nezihe Muhiddin ve arkadaşlarının öncülüğünde kurulan Türk Kadınlar Birliği, yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin artırılması için önemli çalışmalar yürütmüştür (Dalaman, 2024: 30). Cumhuriyet'in ilk yıllarında yerel yönetimlerin durumu, ciddi altyapısal ve kurumsal yetersizliklerle karakterize edilmektedir. Devralınan 390 belediyenin sadece 20'sinde içme suyu, 4'ünde elektrik altyapısının bulunması, dönemin zorlu koşullarını gözler önüne sermektedir (Yörükoğlu, 2009: 4). Bu dönemde kadınların belediye meclislerine seçilme hakkı

henüz tanınmamıştı, ancak kadın dernekleri aracılığıyla yerel yönetim politikalarını etkileme çabaları dikkat çekicidir (Dalaman, 2021).

1930'lu yıllarda kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkının tanınması, yerel demokrasi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1930 tarihli 1580 Sayılı Belediye Kanunu ile birlikte, kadınların yerel yönetimlerde aktif rol alması yasal zemine kavuşmuştur. Latife Bekir, Nakiye Elgün, Safie Hüseyin Elbi ve Sabiha Sertel gibi öncü kadınlar, belediye meclislerinde görev alarak yerel yönetim politikalarının şekillenmesinde önemli roller üstlenmişlerdir (Toprak, 2018).

2.3. ÇOK PARTİLİ DÖNEMDEN NEO-LİBERAL DÖNEME: YEREL YÖNETİMLER VE KADIN TEMSİLİ

Türkiye'de yerel yönetimlerde kurumsal reform süreçleri, 1950'li yıllardan itibaren önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm, yerel yönetimlerin etkinlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini temel alan reformlarla şekillenmiştir. Kadınların yerel yönetimlerdeki temsili ve katılımı açısından kayda değer gelişmeler kaydedilmiş (Alkan, 2004), özellikle 1980 sonrası dönemde reform süreci hızlanmıştır (Çelikyay, 2018). Yerel yönetim reformları, Türkiye'de yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, merkezi yönetimle ilişkilerin yeniden yapılandırılması ve kadınların karar alma süreçlerine katılımının artırılması gibi üç temel hedef etrafında şekillenmiştir. Bu bağlamda, 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Türkiye'de metropoliten yönetim modelinin kurumsallaşması açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu yasal düzenleme, büyükşehir belediyelerinin yerel yönetişimin etkinliğini artırmak amacıyla kurumsal yapılanmaya gitmesine olanak sağlamıştır (Öztop ve Bolat, 2024). Çelikyay (2018) bu dönemde toplumsal cinsiyete duyarlı kent politikaları ve bütçeleme uygulamalarının önem kazandığını, yerel yönetimlerde performans denetimi ve hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlendirildiğini belirtmektedir.

Ancak, bu reform sürecinde çeşitli yapısal sorunlar gözlemlenmiştir. Öncelikle, yetki ve sorumluluk paylaşımında belirsizlikler, merkezi yönetimin aşırı vesayeti ve demokratik katılım mekanizmalarının yetersizliği gibi sorunlar, yerel yönetimlerin etkinliğini olumsuz etkilemiştir. Mali kaynakların dengesiz dağılımı ve koordinasyon eksikliği de bu sorunlar arasında yer almaktadır. Özellikle kadın temsiline düşük düzeyde kalması, yerel yönetim reformlarının hedeflerine ulaşmasını engelleyen önemli bir faktördür (Cömert, 2024; Şişli, 2024).

Türkiye’de yerel yönetimlerde kadın erkek eşitliğinin yasal ve kurumsal çerçevesi, ulusal ve uluslararası düzeyde geliştirilen sözleşmeler ve yasal düzenlemelerle şekillenmiştir. 1979 tarihli CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi), kadınların siyasi ve kamusal yaşama eşit katılımını güvence altına alan temel uluslararası belge niteliğindedir. Türkiye’nin 1985’te yürürlüğe soktuğu CEDAW’ın 7. ve 8. maddeleri, yerel yönetimlerde kadın temsiline artırılması için hukuki zemin oluşturmaktadır (ASHB, t.y.).

1992 yılında kabul edilen Yerel Gündem 21, sürdürülebilir kalkınma ve yerel yönetimlerde katılımcılığı teşvik eden önemli bir program olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’de Yerel Gündem 21 uygulamaları, kent konseyleri aracılığıyla kadınların yerel yönetimlere katılımını güçlendirmekte ve kadın erkek eşitliğinin yerelde içselleştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Arar, t.y.). Yerel Gündem 21 kapsamında oluşturulan kent konseyleri ve kadın meclisleri, katılımcı demokrasinin güçlendirilmesinde önemli işlevler üstlenmektedir. Bu yapılar, kadınların yerel sorunları tespit etmelerini ve çözüm önerileri geliştirmelerini sağlamaktadır. Kadın meclisleri, kadın erkek eşitliği perspektifinin yerel politikalara entegre edilmesinde kritik rol oynamaktadır (Klatzer, 2012).

1995 tarihli Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, yerel düzeyde kadın temsiline güçlendirilmesi için 12 kritik alan belirlemiştir. Platform’un “Yetki ve Karar Alma Süreçlerinde

Kadınlar” başlıklı stratejik hedefi, yerel yönetimlerde kadın katılımının sistematik olarak artırılmasını öngörmektedir (AREM, 2008: 14). 1988 yılında imzalanan ve 1991’de yürürlüğe giren Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel demokrasinin güçlendirilmesi ve vatandaş katılımının artırılması konusunda temel ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler, yerelde vatandaşlardan oluşan meclislere, referanduma veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurulabilme hakkına da atıfta bulunmaktadır (AREM, 2008: 64).

2004 yılında gerçekleştirilen anayasal reform ile “Kadınlar ve erkekler eşit haklara” sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” hükmü Anayasa’nın 10. maddesine eklenmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelere kadın konukları açma yükümlülüğü getirmiştir (Alkan, 2004).

1992 tarihli Avrupa Kentsel Şartı ve 2006 yılında Avrupa’da yerel ve bölgesel düzeyde toplumun tüm kesimlerinin hizmetlerden eşit bir şekilde faydalanmaları amacıyla hazırlanan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) “Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı”, yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kapsamlı bir çerçeve sunmuştur (TBB, 2021).

2.4. TÜRKİYE DE YEREL YÖNETİM REFORMLARI, KADIN TEMSİLİ VE KADIN MECLİSLERİNİN KURULMASI

Türkiye’deki yerel yönetim reformları, Avrupa’daki benzer süreçler ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarıyla paralellik göstermektedir. Sadioğlu ve Çifci (2021), Türkiye’deki yerel yönetimlerin reform sonrası durumunu, özellikle kadınların yerel siyasete katılımı bağlamında değerlendirmiştir. Avrupa’da gerçekleştirilen yerel yönetim reformları, genellikle merkezi yönetimle yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin yeniden yapılandırılmasını ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesini hedeflemektedir (Özgür ve Cansever, 2022). Örneğin, Danimarka’daki yerel yönetim reformları, yerel yönetimlerin daha büyük

birimler haline gelmesini ve bu sayede daha etkili hizmet sunumunu amaçlamaktadır.

Yerel yönetim reformlarının başarısı, yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda bu düzenlemelerin uygulanması sırasında karşılaşılan zorluklarla da doğrudan ilişkilidir. Türkiye’de, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki etkisi, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde bağımsızlıklarını kısıtlamakta ve bu durum, yerel yönetimlerin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir (Çukur, 2023). Ayrıca, yerel yönetimlerin mali kaynaklara erişimindeki dengesizlik, bu yönetimlerin sunduğu hizmetlerin kalitesini de etkilemektedir.

Kadınların yerel yönetimlerdeki temsili, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Türkiye’de, kadınların yerel yönetimlerdeki temsili, reform süreçlerinde yeterince dikkate alınmamış ve bu durum, kadınların karar alma süreçlerine katılımını sınırlamıştır (Cömert, 2024). Avrupa’daki yerel yönetim reformları, kadınların yerel siyasetteki temsili konusunda daha olumlu sonuçlar doğurmuş ve bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının etkinliğini artırmıştır.

Yerel yönetim reformlarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, merkezi yönetimle yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, merkezi yönetimin yerel yönetimlere yönelik aşırı vesayetinin azaltılması ve yerel yönetimlerin mali bağımsızlıklarının artırılması önemlidir. Ayrıca, demokratik katılım mekanizmalarının güçlendirilmesi, yerel yönetimlerin hesap verebilirliğini artıracak ve bu sayede yerel yönetimlerin etkinliği artacaktır (Özdemir, 2023).

Türkiye’deki yerel yönetim reformları, Avrupa’daki benzer süreçler ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarıyla paralellik göstermektedir. Nitekim Sadioğlu ve Çifci (2021), karşılaştırmalı analizlerinde Türkiye’deki yerel yönetimlerin reform sonrası durumunu, özellikle kadınların yerel siyasete katılımı bağlamında

değerlendirmiştir. Çok katmanlı yasal ve kurumsal yapı, yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Kent konseyleri ve kadın meclisleri gibi katılımcı mekanizmalar, kadınların yerel karar alma süreçlerine aktif katılımını teşvik etmektedir. Yasal düzenlemelerin etkin uygulanması ve izlenmesi sürekli çaba gerektirmektedir (Belet, 2022). Kadın kooperatiflerinin desteklenmesi ve farkındalık programlarının yaygınlaştırılması, yasal çerçevenin pratikteki yansımalarını güçlendirmektedir (Bayraktar, 2023).

2006 yılında başlatılan Birleşmiş Milletler Kadın Dostu Kentler Programı, yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin güçlendirilmesine katkıda bulunmuştur. 2015 yılında yayımlanan “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme” kılavuzu ile yerel yönetimlerin bütçe süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi kurumsallaştırılmıştır (AREM, 2008). Türkiye’de yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların yerel karar alma mekanizmalarına katılımının güçlendirilmesi amacıyla atılan en önemli adımlardan biri, BM Nüfus Fonu (UNFPA) öncülüğünde yürütülen Kadın Dostu Kentler (KDK) programıdır. Program, ilk aşamada 2006-2010 yılları arasında İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa ve Trabzon illerinde pilot uygulama olarak başlatılmış, ikinci aşamada (2011-2014) ise UNFPA ve UNDP işbirliğiyle Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin ve Samsun illerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Günlük Şenese ve diğerleri, 2017).

2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi, yerel yönetimlere kadın erkek eşitliği konusunda spesifik sorumluluklar yüklemiştir. 2009-2023 döneminde yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği alanında önemli kurumsal gelişmeler kaydedilmiştir:

- 2009: TBMM’de Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) kurulmuştur (Dinmezpınar, 2014),

- 2010: “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” konulu Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır (KEİG, 2013),
- 2012: 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” yürürlüğe girmiştir (Lexpera, t.y.),
- 2014: Büyükşehir Belediyeleri Kanunu’nda kadın sığınma evleri zorunlu hale getirilmiştir (Mevzuat, 2005),
- 2019: CEMR Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı dâhilinde belediyeler “Yerel Eşitlik Eylem Planı” hazırlamaya başlamıştır (TBB, 2021).

Bu kapsamlı program, yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsallaşması için çok yönlü bir yaklaşım benimsemiştir. Programın temel bileşenleri arasında İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurullarının oluşturulması, Belediye ve İl Genel Meclislerinde Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonlarının kurulması ve Belediye ve Valiliklerde Kadın-Erkek Eşitlik Birimlerinin tesis edilmesi yer almaktadır. Bu kurumsal yapılanmanın yanı sıra, program kapsamında Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEELP) hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur (Dalaman, 2022).

YEELP’ler, kentsel hizmetler, kadına yönelik şiddetle mücadele, yerel karar alma mekanizmalarına katılım, sağlık hizmetlerine erişim, ekonomik güçlenme ve istihdam ile eğitim olmak üzere altı temel alanda paydaşların sorumluluk ve faaliyetlerini belirleyen stratejik yol haritaları olarak işlev görmüştür. Program ayrıca, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışını yerel yönetimlere entegre ederek, kentsel kaynakların kadın ve erkekler arasında adil dağılımını hedeflemiştir. Bu programın en önemli başarılarından biri, yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin ana akımlaştırılması ve kadınların kent yönetimine aktif katılımının teşvik edilmesi için belediyelerde kadın-erkek eşitliği birimlerinin kurulması ve kent konseylerinde kadın meclislerinin oluşturulması olmuştur (Dalaman, 2022).

Bir önemli konu da, belediyeler düzeyinde yürütülen Toplumsal Cinsiyete Dayalı Bütçeleme (TCDB) çalışmalarıdır. Bu mekanizma, kent konseyleri, kadın meclisleri ve STK’lar gibi sivil toplum aktörleri, somut politikaların ve değişikliklerin hayata geçirilmesi için savunuculuk, bütçe izleme mekanizmaları oluşturma veya toplumsal cinsiyet eşitliği için planlama ve bütçelemenin önemi konusunda duyarlılık yaratma gibi çeşitli rollere sahiptir (Klatzer ve diğerleri, 2015: 16). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB) girişimlerinin temel hedefleri, çeşitli kurumsal ve operasyonel düzeylerde farklılık göstermekle birlikte, üç ana eksenle değerlendirilebilir: Birincisi, planlama ve bütçeleme süreçlerinde toplumsal cinsiyet perspektifine ilişkin kurumsal farkındalığın geliştirilmesi ve sürdürülmesidir. İkincisi, bütçe tahsisi ve politika oluşturma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini temin edecek yapısal değişikliklerin gerçekleştirilmesidir. Üçüncüsü ise, yönetim mekanizmalarında hesap verebilirlik ilkesinin güçlendirilmesidir (Dalaman, 2022). İstanbul Sözleşmesi ile birlikte “toplumsal cinsiyet” kavramına mesafe koyan hükümetin ardından TC Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü “Türkiye’de Kadın-Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Projesini” hayata geçirmek için yola çıktı (KSGM, 2021).

Kent konseylerinde kadın meclislerinin kurumsallaşması, 2020-2024 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı çerçevesinde sistematik bir biçimde desteklenmektedir. Yerel yönetimlerde cinsiyet kotası ve pozitif ayrımcılık mekanizmalarının uygulanması, siyasi partilerin kurumsal politikalarında giderek daha fazla yer bulmaktadır (Kaşıkırık, 2023). Avrupa Birliği müktesebatı kapsamında, yerel yönetimler Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı’nın (2006) öngördüğü normatif çerçeveye uyum sağlama yönünde kurumsal reformlar gerçekleştirmiştir.

2021 yılında İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararına rağmen, yerel yönetimler düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının

sürdürülebilirliği sağlanmaktadır. Bununla birlikte, İstanbul Sözleşmesi'nin feshini merkezi hükümet politikasının bir uzantısı olarak değerlendiren Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimindeki belediyeler bu eğilimin dışında kalmaktadır (Dalaman, 2022). Sonuç olarak, Türkiye'de yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik yasal ve kurumsal çerçeve, uluslararası sözleşmelerden ulusal düzenlemelere uzanan kapsamlı bir yapı sergilemektedir. Bu yapının etkinliği, sürekli izleme ve değerlendirme çabalarıyla artırılabilir. Yerel düzeyde kadın temsiline güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet perspektifinin tüm yerel politikalara entegre edilmesi için, mevcut yasal çerçevenin etkin uygulanması ve güncellenmesi önem taşımaktadır.

2.5. KENT HAKKI VE KADIN MECLİSLERİNİN KENTSEL DÖNÜŞÜMDEKİ ROLÜ

Henri Lefebvre'in "Kent Hakkı" kavramı, kentsel mekânın üretiminde bireylerin ve toplulukların haklarını savunma amacı taşıırken, bu kavramın kadınlar açısından ele alınması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların kentsel alanlardaki temsili açısından büyük önem taşımaktadır. Lefebvre, kentsel alanların sadece fiziksel bir mekân değil, aynı zamanda sosyal ve politik bir mücadele alanı olduğunu vurgulamıştır (Akt. Fenster, 2005; Beebejaun, 2017). Bu bağlamda, kadın dostu kent yaklaşımı, kentsel hakların toplumsal cinsiyet perspektifinden yeniden yorumlanmasını sağlamıştır (UN Women, 2018).

Kadın meclisleri, kent hakkı mücadelesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Bu meclisler, kadınların kentsel alanlarda daha görünür hale gelmesini ve karar alma süreçlerine aktif katılımını sağlarken, aynı zamanda kadın dostu kent politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Peake, 2016). Kadın dostu kentler yaklaşımı, kentsel planlama ve yönetişimde toplumsal cinsiyet eşitliğini ana akımlaştırma stratejisinin önemli bir parçası haline gelmiştir (Fenster, 2019). Bu yaklaşım, kadın meclislerinin kurumsal kapasitesini güçlendirirken, kentsel hizmetlerin toplumsal cinsiyet duyarlı bir şekilde sunulmasını

desteklemektedir. Kadınların deneyimlerinin ve ihtiyaçlarının politika oluşturma süreçlerine dâhil edilmesi, toplumsal cinsiyet duyarlı karar alma mekanizmalarını güçlendirmekte ve kadınların kentsel politikalara olan güvenini artırmaktadır (Çelik ve Gökçe, 2023). Bu bağlamda, kadın meclisleri aracılığıyla kadınların kentsel alanlarda temsiline artırılması, toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Kadın meclisleri, farklı toplumsal kesimlerden kadınların seslerini duyurabilecekleri ve taleplerini iletebilecekleri demokratik platformlar olarak işlev görmektedir. Feminist teori ve toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu platformların kentsel sorunların çözümünde toplumsal cinsiyet odaklı ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsedikleri görülmektedir. Bu yaklaşım, kadınların deneyimlerinin ve ihtiyaçlarının politika oluşturma sürecine dâhil edilmesini sağlayarak, toplumsal cinsiyet duyarlı karar alma mekanizmalarını güçlendirmektedir (Belet, 2024). Kadın meclisleri, kadınların karar alma süreçlerine aktif katılımını teşvik ederek demokratik temsili pekiştirmektedir. Bu katılım mekanizması, yerel demokrasinin toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde gelişimine katkıda bulunurken, aynı zamanda kadınların kentsel politikalara olan güvenini ve aidiyet duygusunu artırmaktadır. Özellikle dezavantajlı kadın gruplarının kent yönetimine katılımı konusunda önemli fırsatlar sunan kadın meclisleri, sosyal içermeyi ve eşitlikçi katılımı destekleyerek toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunmaktadır. Aşağıda yer alan Kent Konseyi İnfografik haritası bu yapıların kurumsal kapasite ve özelliklerini ayrıntılı olarak göstermektedir (Ek 1).

Kent konseyleri bünyesinde kadın meclislerinin kurumsal statüsü, yasal çerçeve içerisinde esnek bir yapıya sahiptir. Bu meclisler, kent konseylerinin zorunlu organları arasında yer almamakla birlikte, yerel yönetişimin katılımcı mekanizmalarından biri olarak işlev görmektedir. Kent konseylerinin kurumsal yapılanmasında, kadın meclisleri,

gençlik, çocuk, engelli ve mahalle meclisleriyle benzer şekilde, ilgili kent konseyinin stratejik kararları doğrultusunda "meclis" veya "çalışma grubu" statüsünde örgütlenebilmektedir. Bu yapılanma, Purcell'in (2002) vurguladığı gibi, kent hakkının toplumsal cinsiyet boyutunu güçlendirerek, kadınların kentsel karar alma süreçlerinde daha etkin rol almasını sağlamaktadır.

3. KENT KONSEYLERİNİN İYİ YÖNETİŞİMDEKİ ROLÜ: DEMOKRATİK MEŞRUIYET VE KATILIMCI YÖNETİM PERSPEKTİFİ

Kentsel yönetim paradigması, merkezi yönetimin belirlediği yasal ve idari çerçeve içerisinde şekillenmektedir (Pierre, 2011). Bu yapılanma, kentlerin yönetsel otonomisini belirli sınırlar içinde tutarken, yerel yönetimlerin hareket alanını da tanımlamaktadır. Modern kent yönetimi anlayışında, yerel özerklik ile merkezi kontrol arasındaki hassas denge, yönetişimin temel dinamiklerinden birini oluşturmaktadır (Stoker, 2018). Bu dengede, kent konseylerinin rolü giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Katılımcı demokrasi ve hesap verebilirlik ilkeleri (Jessop, 2020: 73), kent konseylerinin kurumsal yapılanmasında temel itici güçler olarak işlev görmektedir. Jessop'un "mega-yönetim" ile kavramsallaştırdığı bu ilkeler, toplumun etkili bir şekilde işlev görebilmesi için uygun mekanizmaların ve destekleyici yapının sağlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu ilkeler, sivil toplum kuruluşlarının tüzel kişilik kazanması ve kent konseylerinin yasal statü elde etmesi süreçlerinde belirleyici rol oynamıştır (Bevir, 2009: 124). Diğer yandan, Denhardt ve Denhardt'ın (2015: 89) araştırmaları ise, sivil toplum kuruluşlarının kent konseylerinde bir araya gelmesiyle ortaya çıkan kolektif etki potansiyelinin yerel düzeyde iyi yönetişimin tesisinde kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bu kolektif etki, özellikle yerel sorunların çözümünde ve kentsel politikaların oluşturulmasında kendini göstermektedir. Kent konseyleri, yerel yönetimlerin bürokratik yapısındaki katılık ve hantallığı aşarak, toplumsal

gerçeklikleri politika yapım süreçlerine aktarma konusunda önemli bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu kurumlar, yerel halkın talep ve ihtiyaçlarını doğrudan yönetim mekanizmalarına iletme kapasitesine sahip olmakla birlikte, mali ve idari kapasite yetersizlikleri gibi önemli zorluklarla da karşı karşıya kalmaktadır (Fung, 2015; Osborne, 2020). Bu zorlukların aşılması için, yerel yönetimlerin kent konseylerine sağladığı kurumsal ve mali desteğin artırılması gerekliliği de akla gelmiyor değildir.

Nitekim güncel araştırmalar, kent konseylerinin sahip olduğu entelektüel birikim ve sivil toplum ağlarının yerel demokrasinin gelişimine sağladığı katkıları detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu kurumlar, farklı toplumsal kesimlerin seslerini duyurabilecekleri ve ortak çözümler üretebilecekleri demokratik platformlar olarak işlev görmektedir (Peters ve Pierre, 2016). Bununla birlikte, bazı yerel yönetimlerde halen varlığını sürdüren geleneksel ve statükocu yaklaşımlar, kent konseylerinin potansiyellerini tam olarak kullanmalarını engellemekte ve katılımcı demokrasi pratiklerinin gelişimini yavaşlatmaktadır. Bu durumun aşılması için, yerel yönetimlerin demokratik katılım konusundaki farkındalıklarının artırılması ve kent konseylerinin karar alma süreçlerindeki rolünün güçlendirilmesi gerekmektedir. Modern kamu yönetimi anlayışının temel yapı taşlarından biri olan katılımcı demokrasi, özellikle Avrupa Birliği müktesebatı çerçevesinde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Kent konseyleri, bu bağlamda yerel düzeyde demokratik katılımın ve şeffaf yönetişimin en önemli araçlarından biri haline gelmektedir. Bu kurumlar, sivil toplumun karar alma süreçlerine aktif katılımını sağlayarak, çağdaş demokratik yönetişimin vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilmektedir (Klijn, 2008; Sørensen ve Torfing, 2023). Avrupa Birliği'nin yerel yönetim standartlarına uyum sağlama sürecinde, kent konseylerinin rolü ve önemi daha da artmaktadır. Kent konseylerinin demokratik meşruiyeti ve katılımcı yönetim anlayışına katkıları, yerel

yönetişimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu kurumların etkinliğinin artırılması için, yasal çerçevenin güçlendirilmesi, mali kaynakların artırılması ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kent konseylerinin karar alma süreçlerindeki rolünün netleştirilmesi ve yerel yönetimlerle olan ilişkilerinin daha sağlam temellere oturtulması önem taşımaktadır.

3.1. KENT KONSEYLERİ KADIN MECLİSLERİNİN İYİ YÖNETİŞİME KATKILARI: DEMOKRATİK KATILIM VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN

Kadın meclisleri, kentsel mekânda kadınların haklarını savunmak ve kadın dostu politikaların geliştirilmesi amacıyla önemli bir platform sunmaktadır. Kadınların kentsel mekâna katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir (Güney ve diğerleri, 2022). Bu bağlamda, kadın meclisleri, kadınların yerel yönetimlerdeki temsili ve katılımı konusunda farkındalık yaratmakta ve bu süreçte kadınların haklarını koruma işlevi görmektedir. Ayrıca, kentsel sorunların çözümünde ortak aklın oluşturulmasına katkı sağlamakta ve bu sayede kadınların yerel yönetimlerde daha görünür hale gelmelerine yardımcı olmaktadır (Aksu ve Taştekin, 2020; Kutluca, 2022).

Kent konseylerinin işleyişinde, kadınların katılımı sadece bir temsil meselesi değil, aynı zamanda demokratik bir hak olarak da değerlendirilmektedir. Kadınların karar alma süreçlerine katılımı, yerel yönetimlerin şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılık ilkeleri doğrultusunda güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Şişli, 2024; Akarçay ve Ak, 2017). Bu bağlamda, kadın meclisleri, yerel yönetimlerin daha kapsayıcı ve adil bir şekilde işlemesine olanak tanımaktadır (Akdemir, 2020; Gürbüz, 2024). Kent konseyleri bünyesindeki kadın meclisleri, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel düzeyde güçlendirilmesinde ve kadınların kent yönetimine katılımında önemli bir role sahiptir. Bu kurumlar,

kamu kurumları, kadın sivil toplum kuruluşları ve kadın hakları savunucuları arasındaki etkileşimi güçlendirerek, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden yerel yönetişimin kalitesini artırmaktadır (Kardam ve Acuner, 2018).

Kadın meclisleri, yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırmada kritik bir role sahiptir. Feminist yönetim teorileri çerçevesinde değerlendirildiğinde, kadın meclislerinin toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı vatandaş denetimini güçlendiren ve karar alma süreçlerini şeffaflaştıran yapılar olduğu görülmektedir (Bovens, 2007; Hood ve Heald, 2006). Bu bağlamda, kadın meclisleri düzenli toplantılar, toplumsal cinsiyet etki analizleri ve kamuya açık oturumlar düzenleyerek, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin toplumsal cinsiyet perspektifinden izlenmesini sağlamaktadır.

Kadın meclisleri bünyesinde oluşturulan çalışma grupları ve komisyonlar, yerel yönetimlerin proje ve faaliyetlerini toplumsal cinsiyet eşitliği açısından sistematik bir şekilde izleyerek, kamuoyunu düzenli olarak bilgilendirmekte ve gerektiğinde yapıcı eleştiriler sunmaktadır (Emrealp, 2010; Göymen, 2008). Bu izleme ve değerlendirme mekanizması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlenmesine ve kamu kaynaklarının toplumsal cinsiyet duyarlı kullanılmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Sonuç olarak, kent konseyleri ve özellikle kadın meclisleri, yerel yönetimlerin iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde işlevselliğini artırmakta ve kadınların kentsel yaşamda daha aktif bir rol oynamalarını sağlamaktadır. Bu yapıların güçlendirilmesi, yerel demokrasinin gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir (Özlü, 2020; Bayraktar, 2023; Kalaycı ve Akın, 2021). Kadınların yerel yönetimlerdeki temsili, sadece kadınların haklarının korunması açısından değil, aynı zamanda toplumun genelinde demokratik katılımın artırılması açısından da büyük bir önem taşımaktadır.

3.2. TÜRKİYE'DE KENT KONSEYLERİ KADIN MECLİSLERİ VE YÖNETİŞİM BECERİLERİ

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, uluslararası normların etkisiyle yerel demokrasi anlayışında önemli bir dönüşüm gerçekleşmiştir. 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların yerel yönetimlerdeki temsili konusunda yeni standartlar getirmiştir (Berktaş, 2004). Türkiye'de yerel yönetimlerin kurumsal gelişimi, merkezi otorite ile yerel dinamikler arasındaki dengeyi gözetten bir çerçevede şekillenmiştir. Bu süreçte kadın sivil toplum örgütlerinin yerel yönetimlerle kurduğu iş birlikleri, kentleşme ve sosyo-ekonomik dönüşümlerle birlikte, özellikle sosyal hizmetler alanında yenilikçi projelerin geliştirilmesine öncülük etmiştir (AREM, 2008). Yerel yönetimlerin de facto güçlenmesi sürecinde kadın hareketinin katkısı, katılımcı demokrasi pratiklerinin gelişmesinde ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetten kurumsal yapıların oluşmasında belirleyici olmuştur (Tekeli, 2017).

Bu anlamda, Türkiye'de kent konseyleri kadın meclisleri ve iyi yönetim son 30 yıldır gelişim ve değişim göstermektedir. Kent konseyleri ve özellikle kadın meclisleri öncelikle belediyeye bağımlılık, sınırlı bütçe ve eylem kapasitesi gibi kurumsal sorunlarla hala devam ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, tek tip kadın profili, gönüllü katılımın sınırlı olması ve kent konseyi içinde yeterince dikkate alınmama gibi yapısal sorunlar da mevcuttur. Bu meclislerin siyasallaşma düzeyi ve bulundukları belediyenin yönetimine göre konumlanmalarının, katılım süreçlerine katkılarını belirleyen temel faktör olduğunu ortaya koyan çok çeşitli çalışma ve bunların detaylı bulguları da yer almaktadır (Sumbas ve Ömürgönülşen, 2018).

Öncelikle, kadın meclislerinin belediyelerden idari ve mali açıdan bağımsızlaştırılması ve kendilerine ayrılan bütçeyi kontrol edebilen özerk kurumlar haline getirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. İkinci olarak, bu meclislerin kararlarının sadece

tavsiye niteliğinde değil, belirli koşullar altında bağlayıcı olması gerektiğini, kadın meclislerinin daha kapsayıcı bir temsil yapısına kavuşturulması ve farklı toplumsal kesimlerden kadınların katılımının teşvik edilmesinin gerekliliği de gözlemlenmektedir.

Sumbas ve Ömürgönülşen, (2018: 79). Sumbas'ın (2024: 16), çalışmalarının detaylı sonuçlarından ortaya konulan en önemli tesbitlerden birisi, bu meclislerin kamuoyundaki görünürlüğünün ve bilinirliğinin artırılması gerektiğini vurgulanmasıdır. Ayrıca, kent konseyleri ve kadın meclislerinin siyasi rant merkezi olarak değil, yerel demokrasiyi güçlendiren ve kentsel yaşam kalitesini artıran mekanizmalar olarak algılanmasının sağlanması gerekmektedir. Kadın meclislerinin Türkiye'deki kurumsal yapılanması, Yerel Gündem 21'in bir parçası olarak, kent yönetiminde kadın temsiliyi güçlendirmeyi ve yerel yönetişimin ataerkil karakterini dönüştürücü yapılanmanın ve etkileri Avrupa Birliği ile uyum sürecinin bir parçası olarak ve uluslararası toplumun katılımcı demokrasi talepleri doğrultusunda şekillenmişlerdir. Var olan kadın meclislerinin çoğunlukla siyasi partilerin ve belediye yönetimlerinin etkisi altında kaldığı mali ve idari bağımsızlık sorunlarıyla karşı karşıya oldukları görülmektedir Sumbas ve Ömürgönülşen, 2018: 79).

Sumbas'ın (2024: 16), özellikle parti elitlerinin ve yerel siyasi aktörlerin kadın meclislerini kendi arka bahçeleri olarak kullanma eğilimi, bu kurumların özerk ve kapsayıcı bir yapıya kavuşmasını engellemektedir. Yenimahalle, Eskişehir, Urla, Toroslar ve Nilüfer gibi bazı CHP'li belediyelerde kadın meclislerinin daha etkin çalıştığı ve kadınların ihtiyaçlarına yönelik projeler geliştirebildiği izlenmiştir (Sumbas, 2024). Ancak, kadın meclislerinin etkinliğini artırmak için toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin ortadan kaldırılması, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin güçlendirilmesi ve bütçe kısıtlamalarının aşılması gerektiğini önermektedir.

Kadın Adayları Destekleme Derneği tarafından Silivri ve Şişli Belediyesi Kent Konseyleri Kadın Meclisleri üzerinden yapılan incelemede, kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamayı hedefleyen mekanizmaların yasal dayanaklardan yoksun olduğu görülmüştür. Yerelde kent konseyi faaliyetleri genellikle yöneticilerin inisiyatifi ile sürdürülmekte ve kent konseylerinin kendilerine ait bütçelerinin olmaması nedeniyle, yönetici değişikliklerinde bu inisiyatif kaybolabilmektedir. Çalışma bulgularında öne çıkan ilk tespit, katılım aracı olarak kurulan kent konseyleri ve ortak aklı hedefleyen kent konseyi bünyesindeki meclislerin, üyeleri tarafından daha çok ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir platform olarak görülmesidir. “Kent konseyleri, kadınların kent yönetimine katılımını sağlayarak ortak aklın oluşmasına katkı sağlamaktadır” ifadesine katılımcıların yanıtları genel olarak olumludur. Mali ve idari özerkliğin olmaması, kent konseylerinin “belediyenin arka bahçesi” olarak algılanmasına neden olmaktadır (Öktem ve diğerleri, 2020). Karar alma süreçlerinde yaşanan sorunlar da dikkat çekicidir. Kadın meclislerinin aldığı kararların belediye meclisinde yeterli düzeyde karşılık bulmaması, bu kurumların etkinliğini sınırlandırmaktadır. Ayrıca, kent konseylerinin hem üyeleri hem de halk nezdinde amacının ve işlevinin tam olarak anlaşılamamış olması, katılım ve farkındalık sorunlarına yol açmaktadır.

Kent Konseyleri Kadın Meclislerini iyi yönetim perspektifinden değerlendirildiğinde, kent konseyleri ve kadın meclisleri, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılık ilkelerinin yerelde hayata geçirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının bu yapılara aktif katılımı, yerel demokrasinin güçlendirilmesi ve sosyal sermayenin geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Özellikle kadın sivil toplum kuruluşlarının kent konseyleri ve kadın meclislerindeki temsili, toplumsal cinsiyet perspektifinin yerel politikalara entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır.

Kent konseyleri bünyesinde faaliyet gösteren kadın meclisleri, yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği

eylem planlarının hazırlanması, uygulanması ve izlenmesi süreçlerinde koordinasyon işlevi görmektedir. Bu meclisler aracılığıyla, kadınların yerel hizmetlere erişimi, ekonomik güçlenme, şiddetle mücadele ve siyasi katılım gibi alanlarda politika önerileri geliştirilmekte ve uygulamalar izlenmektedir (Yılmaz, 2020). Kadın meclislerinin etkinliği, yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve planlama çalışmalarına da önemli katkılar sağlamaktadır.

Kent konseyleri bünyesindeki kadın meclisleri, yerel düzeyde kurumsal işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu bağlamda, 4-6 Mart 2021 tarihlerinde Türkiye Kent Konseyleri Birliği koordinasyonunda gerçekleştirilen Kent Konseyleri Kadın Meclisleri Tarama Çalıştayı, kentsel gelişim sorunlarının farklı perspektiflerden değerlendirildiği, çalışmaların sonuçları özellikle bu meclislerin yerel yönetimlerdeki önemli işlevlerine dikkat çekmişlerdir. Çalıştay, akademisyenler, kent konseyi gönüllüleri ve sivil toplum temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olup, sonuçları yerel yönetimler, kent konseyleri, sivil toplum kuruluşları, akademi ve politika yapıcılar için referans niteliğinde 41 maddelik bir bildirgede toplanmıştır (TKBB, 2021). Çalışmanın önemli bulgularından biri, Türkiye Kent Konseyleri Birliği verilerine göre, kadın meclislerinin sayısal yetersizliğidir. Birlik bünyesinde yalnızca 48 kadın meclisi tespit edilmiş olup, bu sayı ilçe düzeyinde yaklaşık %3, il düzeyinde ise %25'lik bir orana tekabül etmektedir. Bu veriler ışığında, Türkiye genelinde kadın meclisi mekanizmasının %75 oranında işlevsel olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetimde tesis edilmesi ve kadınların karar alma mekanizmalarına etkin katılımının sağlanması, demokratik kent yönetiminin temel bileşenlerinden biridir (Belet, 2024). Bu bağlamda kent konseyleri bünyesindeki kadın meclisleri, yerel düzeyde kurumsal işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasında stratejik bir işlev üstlenmektedir. Çalıştay bulguları, söz konusu kurumların yerel

yönetişimdeki rolünün çok katmanlı bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kadın meclislerinin kurumsal işbirliği ve koordinasyon alanındaki işlevi üç temel eksenle incelenebilmektedir: (1) Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kolluk kuvvetleri, adli merciler, sosyal hizmet birimleri ve yerel yönetimler arasında eşgüdümün sağlanması; (2) Yerel yönetimlerin stratejik planlama süreçlerine sivil toplum kuruluşları ve kadın inisiyatiflerinin entegrasyonunun kolaylaştırılması; (3) Kadın girişimciliğinin teşviki ve ekonomik güçlendirme programlarının koordinasyonunun sağlanması.

Bu çerçevede, kadın meclislerinin kurumsal işbirliği ve koordinasyon kapasitesinin güçlendirilmesi için yapısal reformlar elzemdir. Bilhassa kent konseylerinin yerel yönetimlerle ilişkilerinde siyasi müdahaleden azade, özerk bir statüye kavuşturulması ve kadın meclisi kararlarının belediye meclislerinde değerlendirilmesini güvence altına alan yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi kritik önem arz etmektedir. Bununla birlikte, kadın meclislerinin “kadın dostu kentler” vizyonu doğrultusunda toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplama, taahhüt izleme ve hesap verebilirlik mekanizmalarının geliştirilmesine katkı sunması gerekmektedir (TKBB, 2021). Sivil toplum kuruluşlarının kent konseyleri ve kadın meclislerindeki rolü, katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu kuruluşlar, yerel düzeyde kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında savunuculuk faaliyetleri yürütmekte, farkındalık artırma çalışmaları gerçekleştirmekte ve politika geliştirme süreçlerine katkı sunmaktadır (Özlü, 2020). Sivil toplum kuruluşlarının bu yapılarıdaki varlığı, yerel yönetişimin demokratik niteliğini güçlendirmekte ve çoğulcu bir karar alma sürecinin tesisine katkıda bulunmaktadır. Kadın Adayları Destekleme Derneği’nin (KA.DER) “Yerel Yönetimlerde Kadınları Güçlendiriyoruz” çalışmasında, toplumsal cinsiyet anaakımlaştırılması bağlamında belediyelerin “Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği için Avrupa

Şartı”nı imzalamalarının çarpan etkisini ve bu doğrultuda belediye bünyesindeki birimleri güçlendirmeleri önerilmektedir. Özellikle, kadın meclislerinin kadınlarla ve sivil toplumla etkileşiminin yaratacağı kurumsal faydaları, kadın meclislerinin uluslararası sözleşmeler çerçevesinde kapsayıcılık ve katılımcılık ilkelerini nasıl güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Dalaman, 2022: 44-45).

Kent konseyleri ve kadın meclislerinin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi, yerel düzeyde iyi yönetişimin tesisi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Avrupa Birliği fonları ve uluslararası kalkınma işbirliği programları aracılığıyla yürütülen kapasite geliştirme projeleri, bu yapıların etkinliğinin artırılmasına katkı sağlamaktadır (Bingöl, 2022). Özellikle kadın meclislerinin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerelde ana akımlaştırılması açısından stratejik öneme sahiptir.

Yerel Gündem 21 programı çerçevesinde geliştirilen kent konseyleri ve kadın meclisleri deneyimi, Türkiye’de katılımcı yerel yönetişimin güçlendirilmesi açısından önemli kazanımlar sağlamıştır. Bu yapılar, yerel demokrasinin derinleştirilmesi, sivil toplumun güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerelde tesisi açısından kurumsal bir çerçeve sunmaktadır. Ancak, bu mekanizmaların etkinliğinin artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için sürekli bir kurumsal kapasite geliştirme çabasına ihtiyaç duyulmaktadır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma, Türkiye’de kent konseyleri kadın meclislerinin iyi yönetim pratiklerini, katılımcı demokrasi ve eşit temsil perspektifinden kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Kadın meclislerinin yerel yönetişimde üç temel alanda dönüştürücü katkılar sağladığını ortaya koymaktadır: demokratik katılımın güçlendirilmesi ve kurumsallaştırılması, kent hakkının cinsiyete duyarlı perspektiften yeniden yorumlanması ve hesap verebilirlik mekanizmalarının sistematik bir şekilde geliştirilmesi.

Tarihsel süreç analizi, Osmanlı İmparatorluğu'nun modernleşme döneminden günümüze kadar olan süreçte, kadınların yerel yönetimlerdeki temsili ve katılımının paradigmatik bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Bu dönüşüm, özellikle kent konseyleri bünyesinde oluşturulan kadın meclislerinin, cinsiyet dengeli temsil ve katılımın yerel düzeyde kurumsallaşmasında ve kadınların kent yönetimine aktif katılımında oynadığı kritik rolle somutlaşmaktadır. İyi yönetim teorileri çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu kurumsal yapıların demokratik meşruiyet ve katılımcı yönetim açısından önemli bir potansiyel taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda; Kadın meclislerinin kurumsal işbirliği ve koordinasyonu ile kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kolluk kuvvetleri, adli merciler ve benzeri paydaların yanı sıra yerel yönetimler arasında eşgüdümün önemli olduğu, yerel yönetimlerin stratejik planlama süreçlerine sivil toplum kuruluşları ve kadın inisiyatiflerinin entegrasyonunun kolaylaştırılmasının iyi yönetişimin başarısını doğrudan etkilediği ve kadın girişimciliğinin teşvi ve ekonomik güçlendirme programlarının koordinasyonunun sağlanmasında kent konseyleri kadın meclislerinin başat rol oynamaktadırlar.

Kent konseyleri kadın meclislerinin etkinliğinin artırılması için dört temel alanda iyileştirme yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır: (1) Kurumsal kapasitenin sistematik bir şekilde güçlendirilmesi; (2) Yasal çerçevenin cinsiyet dengeli temsil perspektifinden revize edilmesi; (3) Mali kaynakların sürdürülebilir bir şekilde artırılması; ve (4) Kesişimsel yaklaşımın politika geliştirme süreçlerine entegre edilmesi. Cinsiyet dengeli temsil perspektifinin yerel yönetim politikalarına anaakımlaştırılmasının ve kadın dostu kent yaklaşımının yaygınlaştırılmasının, sürdürülebilir kentsel gelişim için kritik öneme

sahiptir. Bu bağlamda, kadın meclislerinin karar alma süreçlerindeki etkinliğinin artırılması ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi, demokratik yönetişimin kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Çalışmanın bütününde feminist yönetim teorileri ile katılımcı demokrasi literatürünün kesişiminde yeni bir analitik çerçeve kullanılarak kent konseyleri kadın meclislerinin yerel yönetimdeki rolünü, cinsiyet dengeli temsil ve demokratik katılım perspektifinden, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için farklı kesişimsel alanlar ve etmenleri olduğu ortaya konulmuştur.

Gelecek araştırmalar için öneriler şu şekilde sıralanabilir: (1) Kent konseyleri kadın meclislerinin farklı sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamlardaki etkinliğinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi; (2) İyi uygulama örneklerinin belirlenmesi ve yaygınlaştırılması için sistematik metodolojiler geliştirilmesi; (3) Cinsiyet dengeli temsil perspektifinin yerel yönetim politikalarına entegrasyonunu kolaylaştıracak kurumsal mekanizmaların tasarlanması; ve (4) Kesişimsel yaklaşımın politika geliştirme süreçlerine entegrasyonunu sağlayacak araçların geliştirilmesi.

Sonuç olarak, bu çalışma kent konseyleri kadın meclislerinin yerel demokrasinin gelişimi, iyi yönetişimin güçlendirilmesi ve cinsiyet dengeli temsil açısından taşıdığı potansiyeli ortaya koyarken, bu potansiyelin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için gerekli kurumsal, yasal ve mali reformların önemine dikkat çekmektedir. Bu reformların hayata geçirilmesi, Türkiye'de yerel yönetişimin demokratikleşmesi ve cinsiyet dengeli temsil ilkelerinin kurumsallaşması açısından kritik öneme sahiptir.

KAYNAKLAR

- Akarçay, P. ve Ak, G. (2017). Participation right as a human right and case of Edirne City Council. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1765-1773. <https://doi.org/10.24289/ijsser.338214>
- Akdemir, D. (2020). Kentli hakları ve kent konseyleri. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*. (40), 149-167. <https://doi.org/10.30794/pausbed.676236>
- Aksu, H. ve Taştekin, A. (2020). Kent konseylerinin yerel demokrasiye katkısı: kent konseyleri üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(TBMM'nin 100. Yılı ve Millî İrade Özel Sayısı), 190-203. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.737542>
- Alkan, A. (2004). Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli? *Birikim Dergisi*, (179), 78-83.
- Arar, A. (t.y.). Yerel Gündem 21. T.C. Dışişleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa>
- AREM. (2008). Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler Kadın Dostu Kentlere Doğru. T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi [AREM]. Yalcın Matbaacılık.
- Atılğan, Z., & Yıldırım, K. (2022). Türkiye’de Yerel Yönetişim Modeli Olarak Kent Konseyleri: Gerekliliği ve Karşılaşılan Temel Açmazları Üzerine Bir Değerlendirme. *Takvim-i Vekayi*, 10(2), 178-213.
- Bayraktar, H. (2023). Sürdürülebilir kalkınmada kent konseylerinin rolü üzerine bir değerlendirme: Kars kent konseyi örneği. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 309-335. <https://doi.org/10.22466/acusbd.1308120>
- Beebeejaun, Y. (2017). Gender, urban space, and the right to everyday life. *Journal of Urban Affairs*, 39(3), 323-334.
- Belet, N. H. (2022). “Kadın Tematik Başlığında Plan Gibi Bakmak: Türkiye Cumhuriyeti On Birinci Kalkınma Planı ve Kadın Özel İhtisas Komisyonu Raporunun Analizi. *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 2(1), 79-98.
- Belet, N.H. (2024). Kadınların Güçlen(diril)mesinde Yeni Yaklaşım: Mor Yerleşkeler. İçinde Zeynep Banu Dalaman (Ed), *Women in a Global World: From Health to Art, Economy To Politics*, (381-408). Transnational Press London.
- Berktaş, F. (2004). Kadınların insan haklarının gelişimi ve Türkiye. *Sivil toplum ve demokrasi konferans yazıları*, 7(1).
- Bevir, M. (2009). *Key concepts in governance*. SAGE Publication.
- Bovens, M. (2007). Analysing and assessing accountability: A conceptual framework. *European Law Journal*, 13(4), 447-468.
- Brenner, N. (2004). *New state spaces: Urban governance and the rescaling of statehood*. OUP Oxford.
- Cömert, E. (2024). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Performans Denetimi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (65), 153-168. <https://doi.org/10.53568/yyusbed.1437125>
- Çelikyay, H. (2018). Türkiye’de yerel yönetim reformları bağlamında yeni kent yönetim yapısı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(14), 128-140. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.510634>
- Çukur, A. (2023). Türkiye’de Malî Yerelleşmenin Bölgesel Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerine Etkileri. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 19(3), 527-560. <https://doi.org/10.17130/ijmeh.1321112>

- Dalaman, Z. B. (2021). Osmanlı Toplumu Son Döneminde Kadın Dergileri ve Feminist Uyanış. *İçinde Küreselleşen Dünyada Kadın ve Siyaset II* (11-22). Transnational Press London.
- Dalaman, Z. B. (2023). Gender Mainstreaming in Türkiye within The Framework of The "European Charter for Equality of Women and Men in Local Life". In *Women in a Global World, Edition III: Empowerment and Challenges* (35-46). Transnational Press London.
- Dalaman, Z. B. (2024). Women's Political Participation in Türkiye: A Century of Progress and Ongoing Challenges. *Journal of Sustainable Equity and Social Research (JSESR)*, 1(Special Issue on Women), 28-52. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13910484>
- Denhardt, J.V. ve Denhardt, R.B. (2015). *The New Public Service: Serving, Not Steering* (4th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315709765>
- Dinmezpınar, C. (2014). TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. *Yasama Dergisi*, (28), 5-29.
- Emrealp, S. (2010). *Türkiye Yerel Gündem 21 Programı uygulamalarına yönelik kolaylaştırıcı bilgiler*. UCLG- MEWA Yayını.
- Fenster, T. (2005). The right to the gendered city: Different formations of belonging in everyday life. *Journal of Gender Studies*, 14(3), 217-231.
- Fukuyama, F. (2014). *State-building: Governance and World Order in the 21st Century*. Cornell University Press.
- Fung, A. (2015). Putting the public back into governance: The challenges of citizen participation and its future. *Public Administration Review*, 75(4), 513-522.
- Göymen, K. (2006). Dynamics of Changes in Turkish Local Governance Demise of the Bureaucratic Ruling Tradition?. Society and Economy. *Central and Eastern Europe / Journal of the Corvinus University of Budapest*, 28(3), 245-266.
- Göymen, K. (2008). The Evolving State-third sector relations in Turkey. In *The Third Sector in Europe* (223-241). Routledge.
- Göymen, K. (2010). *Türkiye'de yerel yönetim ve yerel kalkınma*. Boyut Yayın Grubu.
- Güney, M. E., Akbudak, H., Ay, F., Tuncay, B., Tanrıverdi, S. ve Şanlı, N. (2022). Kadın dostu kent planlama yaklaşımı kapsamında güvenlik kriterinin değerlendirilmesi: Çiğli örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 16-58. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1070976>
- Günlük-Şenesen, G., Yücel, Y., Yakar Önal, A., Ergüneş, N. ve Yakut-Çakar, B. (2017). *Kadınsız Kentler: Toplumsal Cinsiyet Açısından Belediyelerin Politika ve Bütçeleri*. Bilgi Üniversitesi Yayınları. <https://bilgiyay.com/wp-content/uploads/2021/03/kadinsizkentler-ae.pdf> (Erişim: 26 Ocak 2023)
- Gürbüzer, A. (2024). Kentsel politika yapımı ve uygulamada kent konseylerinin rolü: Selçuklu ve Nilüfer belediyeleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies Javs)*, 1(1), 1-17. <https://doi.org/10.29228/javs.75502>
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities: from the right to the city to the urban revolution*. Verso.
- Held, D. (2006). *Models of democracy* (3rd ed.). Stanford University Press.
- Hood, C. ve Heald, D. (2006). *Transparency: The key to better governance?* Oxford University Press for the British Academy.
- Jessop, B. (2020). *The State: Past, Present, Future*. Polity Press.

- Kalaycı, S. ve Akın, A. (2021). Sosyal hizmetlerin yerelleşmesine kent Konseylerinin katkıları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 189-210. <https://doi.org/10.33417/tsh.750180>
- Kardam, N. ve Acuner, S. (2018). National women's machineries: structures and spaces. İçinde Shirin M. Rai (ed.), *Mainstreaming gender, democratizing the state? Institutional mechanisms for the advancement of women* (96-113). Manchester University Press. <https://www.manchesteropenhive.com/view/9781526137494/9781526137494.00014.xml>
- Kaşıkkırık, A. (2023). Stratejik Planlarda Kadınlar: Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzini Sürmek. *Anadolu Strateji Dergisi*, 5(1), 125-159.
- KEİG. (2013). Türkiye'de Kadın Emeği ve İstihdamına Yönelik Politikalar. *Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi*. <https://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/genelge-kitap-2013.pdf>
- Kelly, P. (2022). Locke: liberalism and the externalisation of conflict. In *Conflict, War and Revolution: The Problem of Politics*. In *International Political Thought* (181-212). LSE Press. <https://doi.org/10.31389/lsepress.cwr.f>
- KGSM. (2021). Türkiye'de Kadın-Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Projesi Bilgilendirme Seminerleri Başladı. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. <https://www.aile.gov.tr/kgsm/haberler/turkiye-de-kadin-erkek-esitligine-duyarli-planlama-ve-butceleme-projesi-bilgilendirme-seminerleri-basladi/> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- Klatzer, E. (2012). *Yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve bütçeleme kılavuzu*. TESEV Yayınları.
- Klatzer, E., Akduran, Ö. ve Gültaşlı, M. (2015). *Belediyelerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Eğitimlerine Yönelik Eğitici Rehberi*.
- Klijn, E. H. (2008). Governance and governance networks in Europe: An assessment of ten years of research on the theme. *Public management review*, 10(4), 505-525.
- Koç, E. (2024). Erken Cumhuriyet Döneminde Hümanizm Tartışmaları. *The Journal of Social Sciences*, 67(67), 30-55.
- Kutluca, B. (2022). Bir Katılım Aracı Olarak Kent Konseylerine İlişkin Bir Değerlendirme. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 8(39), 231-239. <https://doi.org/10.29228/ideas.57988>
- Mann, M. (2012). *The sources of social power: Volume 4, globalizations, 1945-2011*. Cambridge University Press.
- North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.
- Osborne, S. (2020). *Public service logic: Creating value for public service users, citizens, and society through public service delivery*. Routledge.
- Öktem, M. K., Sadioğlu, U. ve Gürsoy Haksevenler, B. H. (2020). *Kent Konseyi Kadın Meclislerinin İzlenmesi: Şişli Belediyesi Kent Konseyi ve Silivri Belediyesi Kent Konseyi*. Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları.
- Ömer Ulukaya, E. (2024). Kosova'da 1979 Sonrası Arnavut Milliyetçilik Hareketleri. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 14(28), 36-58.
- Özdemir, A. (2023). Afet yönetiminde belediyelerin rolü. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 828-839.

- Özgür, H. ve Cansever, N. (2022). Türkiye’de 1991–2002 Döneminde Yerel Yönetim Reformu Çabalarına Dair Söylemler, Denemeler ve Gelişmeler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 209-234.
- Özlü, R. M. (2020). Kent konseyi kararlarının değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (55), 117-140. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.560052>
- Öztop, S., & Bolat, C. (2024). Belediye Personeli Bakımından Türkiye ve Fransa Karşılaştırması. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 8-19.
- Peake, L. (2016). The twenty-first-century quest for feminism and the global urban. *International Journal of Urban and Regional Research*, 40(1), 219-227.
- Peters, B. G. ve Pierre, J. (2016). *Comparative governance: Rediscovering the functional dimension of governing*. Cambridge University Press.
- Pierre, J. (2011). *The politics of urban governance*. Bloomsbury Publishing.
- Purcell, M. (2002). Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant. *GeoJournal*, 58, 99-108.
- Rhodes, R.A.W. (1997). *Understanding Governance. Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability*. Open University Press.
- Rosenau, J. N. (2003). *Distant proximities: Dynamics beyond globalization*. Princeton University Press.
- Sadioğlu, U. ve Çifci, Y. (2021). Avrupa’da Yerel Yönetimler Reformu Sonrasında Türk Yerel Yöntemleri İçin Bir Tipoloji Belirleme Çalışması. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 20(1), 255-292. <https://doi.org/10.32450/aacd.995912>
- Sarıtürk, M. (2023). Geçmişten Günümüze Temsilî Bürokrasi Anlayışının Gelişimi ve Bürokrasinin Meşruiyeti Üzerindeki Etkileri. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 30(2), 257-276.
- Sassen, S. (2001). *The global city: New York, London, Tokyo* (2nd ed.), Princeton University Press.
- Stoker, G. (2018). Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal*, 68(227-228), 15-24. <https://doi.org/10.1111/issj.12189>
- Sumbas, A. (2024). Decentralization to municipalities and party control over women’s councils in Turkey: cultivating women’s political power or relegating them to the backyard? *Politics, Groups, and Identities*, 12(1), 1-22.
- Sumbas, A. ve Ömürgönülşen, U. (2018). Etkin bir yerel paydaş olma yolunda kadın meclislerinin karşılaştığı sorunlar üzerine bir değerlendirme: Ankara kadın meclisleri örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(1), 65-81.
- Şişli, O. (2024). Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesinde Katılımın Etkisi: Kent Konseyleri. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal (SMART JOURNAL)*, 8(65), 2158-2169.
- TBB. (2021). CEMR Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı. *Türkiye Belediyeler Birliği*. https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_cemr-avrupa-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-sarti_304 (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- Tekeli, Ş. (2017). *Feminizmi Düşünmek*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- TKBB. (2024). Kent Konseyleri Hakkında Bilgilendirme (İNFOGRAFİK). *Türkiye Kent Konseyleri Birliği*. <https://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/duyuru/kent-konseyleri-hakkinda-bilgilendirme-infografik.html> (Erişim Tarihi: 10.03.2025)
- TKKB. (2021). Kadın Meclisleri Tarama Çalıştayı. *Türkiye Kent Konseyleri Birliği*. <https://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/tema/dokumanlar/kadincalistay.html> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- Toprak, Z. (2018). *Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tosun, E. K. (2017). Bir Kentte Yaşamaktan Memnun Olma ile Kentsel Yönetişel Süreçlere Katılım Arasında İlişki Var Mıdır? Bursa Kent Konseyi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 201-222.
- Tunç, T. ve Parıltı, N. (2023). Fransız Örgüt Kültürü: Fransız Devrimi’nin Etkileri ve Hofstede’nin Kültür Boyutları Açısından Bir Değerlendirme. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 9(18), 118-139.
- UN Women. (2018). Fourth UN Women Safe Cities and Safe Public Spaces Global Leaders’ Forum: Proceedings Report. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/12/fourth-un-women-safe-cities-and-safe-public-spaces-global-leaders-forum> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- UNDP. (1997). Governance for sustainable human development. *United Nations Development Programme*.
- Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. University of California Press.
- Yörükoğlu, F. (2009). Türk belediyeçiliğinin gelişim süreci. *Mevzuat Dergisi*, 12(135), 1-16.

Resmî Belgeler ve Raporlar

- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005). *T.C. Resmî Gazete*, 25874, 13 Temmuz 2005.
- ASHB. (t.y.). Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW). *T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*. <https://www.aile.gov.tr/media/35256/kadinlara-karsi-her-turlu-ayrimciligin-onlenmesi-sozlesmesi-ve-ihtiyari-protokolu.pdf> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- Congress of Vienna. (1815). Final Act of the Congress of Vienna. British Foreign Office.
- Kent Konseyi Yönetmeliği. (2006, Ekim 8). *Resmî Gazete* (Sayı: 26313).
- Lexpera. (t.y.). 6284 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/ailenin-korunmasi-ve-kadina-karsi-siddetin-onlenmesine-dair-kanun-6284> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- Mevzuat. (2005). 5392 No’lu belediye Kanunu 2005. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- United Nations Conference on Environment and Development. (1992). Agenda 21, Rio Declaration. *United Nations*. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)
- WECD. (1987). Our common future. *World Commission on Environment and Development*. <https://archive.org/details/ourcommonfuture00world> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)

World Bank. (1989). From crisis to sustainable growth - sub Saharan Africa : a long-term perspective study. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/498241468742846138/from-crisis-to-sustainable-growth-> (Erişim Tarihi: 26 Ocak 2023)

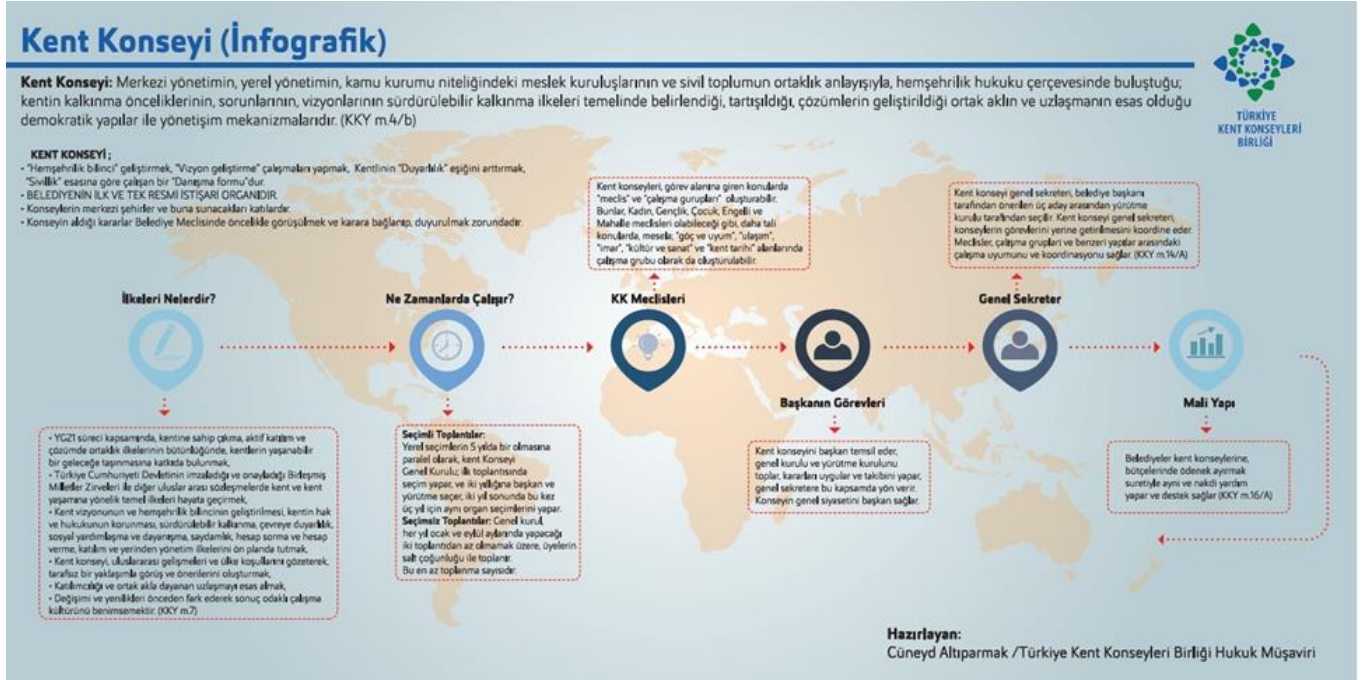

To Cite Dalaman, Z. B. (2025). Türkiye’de Kent Konseyleri Kadın Meclislerinin İyi Yönetişim Pratikleri: Katılımcı Demokrasi ve Eşit Temsil Perspektifi. *Journal of Sustainable of Equity and Social Research (JESR)*, 2(2), 77-99. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15786260>

EK 1

Tablo 1: Türkiye’de Kent Konseylerinin İşleyişinin İnfografığı

Kaynak: TKKB, 2024.